

Міністерство освіти і науки України

*Інститут приватного права і підприємництва
АПрН України*

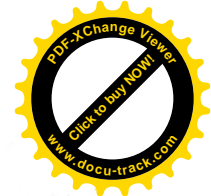
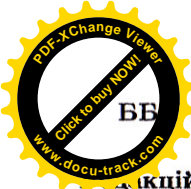
*Юридичний інститут Прикарпатського
національного університету імені Василя
Стефаника*

Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах

*Матеріали Всеукраїнського науково-практичного
семінару*

25-26 вересня 2009 року

Івано-Франківськ, 2010

ББК 67.9 (4Укр)
В25

Акційна
колегія:

В.В.Луць — академік АПрН України, доктор юридичних наук, професор;
О.Д.Крупчан — академік АПрН України, директор Інституту приватного права і підприємництва АПрН України, кандидат юридичних наук, доцент;
В.А.Васильєва — директор Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права;
Н.Р.Кобецька — кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри трудового, аграрного та екологічного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;
І.Б.Саракун — кандидат юридичних наук, ст. наук. співр. Лабораторії корпоративного права НДІ ППП АПрН України.

Рекомендовано до друку Вченою Радою Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва АПрН України (протокол № 1 від 27 січня 2010 року)

В25 Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах [текст] : Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару (проведеного Лабораторією з вивчення проблем корпоративного права НДІ приватного права і підприємництва АПрН України спільно з Юридичним інститутом Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника 25-26 вересня 2009 року) – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2010. – 196 с.

У збірник включені статті і тези доповідей учасників Всеукраїнського науково-практичного семінару, який відбувся 25-26 вересня 2009 року на базі Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Висвітлюються результати наукових досліджень проблем корпоративного права

Для студентів, слухачів, курсантів юридичних факультетів, науковців, практичних працівників та всіх зацікавлених осіб.

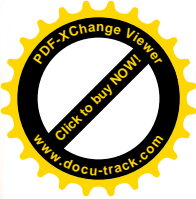
ББК 67.9 (4Укр)

© Інститут приватного права і підприємництва АПрН України, 2010

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2010

Зміст

Пленарне засідання	7
Луць В.В., Луць А.В. <i>Договори в регулюванні корпоративних відносин</i>	8
Галянтич М.К. <i>Співвідношення цивільно-правової та кримінально-правової відповідальності за примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань при здійсненні господарської діяльності підприємницькими товариствами</i>	17
Дзера О.В. <i>Питання формування судової практики в справах про визнання правочинів недійсними</i>	25
Шишка Р.Б. <i>Актуальні питання конструкцій товариств</i>	33
Кучеренко І.М. <i>Приватне підприємство як учасник корпоративних відносин</i>	36
Спасибо-Фатеева І.В. <i>Корпоративні правочини</i>	40
Вінник О.М. <i>Ключові проблеми, пов'язані із застосуванням Закону «Про акціонерні товариства»</i>	45
Жилінкова І.В. <i>Корпоративні права осіб з подружнім статусом</i>	50
Васильєва В.А. <i>Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин</i>	56

Кравчук В. Правові наслідки недійсності договорів про відчуження часток в статутному капіталі товариства

Зозуляк О.І.

старший викладач К. А. Ш. І.
господарського та еколог.
права Прикарпатського юридичного
інституту Львівського державного
університету внутрішніх справ
України, здобувач НДІ приватного
права і підприємництва Академії
правових наук України

Значні правочини акціонерних товариств

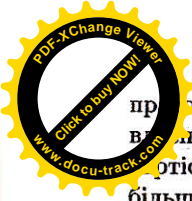
Прийняття довгоочікуваного Закону України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 року № 514-VI (далі – Закон про АТ) стало важливим етапом на шляху вдосконалення правового регулювання акціонерних відносин. Серед багатьох новел даного нормативно-правового акту хотілося б звернути увагу на норми, присвячені значним правочинам акціонерних товариств. У правовій літературі дану категорію правочинів прийнято називати «правочинами із конфліктом інтересів» або «правочини, ускладнені конфліктом інтересів» [1, с.42].

«Згладжування», нівелювання конфлікту в значних правочинах можливе, в першу чергу, через законодавче регулювання порядку їх схвалення, адже у побудові нових, якісних відносин між акціонерами та учасниками повинні бути зацікавлені як органи управління акціонерного товариства, так і самі акціонери. Досягнення високого рівня прозорості товариств, залучення іноземних інвестицій, вихід на міжнародні ринки вимагають регламентованої політики.

Найважливіші новели Закону про АТ – поділ АТ на публічні та приватні; обмеження кількості акціонерів у приватних АТ та вимога обов'язкового лістингу публічних АТ; заборона документарної форми випуску акцій; новий порядок визначення розміру та порядку виплати дивідендів АТ; нові правила скликання та проведення загальних зборів акціонерів; запровадження кумулятивного голосування під час обрання Наглядової ради; особливий порядок придбання значного та контрольного пакетів акцій АТ; суттєво оновлений механізм здійснення реорганізаційних процедур та багато інших.

процедури схвалення значних правочинів.

Виділення значних правочинів з-поміж інших правочинів, що укладаються акціонерним товариством, зумовлює потребу в теоретико-правовому аналізі поняття «значний правочин», порядку схвалення значних правочинів та наслідків його недодержання, що й становить мету даної статті.

п. 4 ч.1 ст. 2 Закону про АТ дається легальне визначення значного правочину, як правочину (крім правочину з розміщення товариством власних акцій), учиненого акціонерним товариством, якщо ринкова вартість майна (робіт, послуг), що є його предметом, становить 10 і більше відсотків вартості активів товариства, за даними останньої річної фінансової звітності.

Наведене визначення дозволяє визначити наступні характеристики значного правочину акціонерних товариств. По-перше, перелік правочинів, що можуть вчинятися акціонерним товариством є відкритим. Виняток складають правочини з розміщення товариством власних акцій, вчинення яких не вимагає прийняття рішення. По-друге, для віднесення правочину до категорії значних важливе значення має ринкова вартість майна (робіт, послуг), що є його предметом. Іншими словами, критерієм значного правочину, який відрізняє його від «незначного», виступає його розмір, виражений в частині від активів товариства за даними бухгалтерського обліку [2]. Ринкова вартість майна відповідно до ч.1. ст. 8 Закону про АТ визначається на засадах незалежної оцінки, проведеної відповідно до Закону «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07. 2001 р. № 2658-III.

Законом про АТ допускається можливістю статутом акціонерного товариства визначити додаткові критерії для віднесення правочинів до категорії значних (п.1 ч.1 ст. 70 Закону). Таким чином, законом передбачається можливість поширення порядку вчинення значних правочинів також на інші правочини, котрі на думку акціонерів є значними для товариства. Такий підхід законодавця дозволить не лише зменшити суму значного правочину, а й визначити види майна, правочини з яким повинні схвалюватись в товаристві за правилами схвалення значних правочинів.

Разом з тим, як слушно зазначається в правовій літературі, при прийнятті рішення про включення в статут товариства положень щодо поширення порядку здійснення значних правочинів на інші правочини, котрі мають вагоме значення для товариства, необхідно забезпечити розумний баланс між ефективним управлінням повсякденною діяльністю товариства зі сторони його виконавчих органів та ефективним контролем за діяльністю виконавчих органів зі сторони наглядової ради і загальних зборів акціонерів [3].

Співвідношення ринкової вартості майна (робіт, послуг), що є предметом значного правочину і вартості активів товариства за даними останньої фінансової звітності має вирішальне значення також і при визначенні процедури його (правочину) схвалення. Значні

правочини акціонерних товариств можна розділити на правочини, котрі схвалюються наглядовою радою, а також правочини, котрі схвалюються загальними зборами акціонерів.

Так, відповідно до п.1 ч.1 ст. 70 Закону про АТ рішення про вчинення значного правочину приймається наглядовою радою, у разі, якщо ринкова вартість майна або послуг, що виступають його предметом, становить від 10 до 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності. При цьому, у даному випадку варто звернути увагу на два основні моменти:

законодавець не вказує на обов'язковість одноголосного голосування всім складом наглядової ради, що може призвести до різного роду зловживань та махінацій при прийнятті рішення про вчинення значного правочину;

рішення наглядової ради щодо несхвалення правочину не є остаточним, оскільки у разі неприйняття наглядовою радою рішення про його схвалення, питання про схвалення такого правочину може виноситися на розгляд загальних зборів.

У всіх інших випадках значний правочин схвалюється за рішенням загальних зборів акціонерів, причому чим більший розмір активів акціонерного товариства, тим вища планка суми, що схвалюється.

Згідно із п. 1. ч.2 ст. 70 Закону про АТ, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є предметом значного правочину, перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, рішення про вчинення такого правочину приймається загальними зборами за поданням наглядової ради.

Рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25 відсотків, але менша ніж 50 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, приймається простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з цього питання акцій.

Рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є предметом такого правочину, становить 50 і більше відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, приймається трьома чвертями голосів акціонерів від загальної їх кількості.

Якщо на дату проведення загальних зборів неможливо наперед визначити, які значні правочини вчинятимуться акціонерним товариством в ході поточної діяльності.

бороняється ділити предмет правочину з метою ухилення від передбаченого даним законом порядку прийняття рішень про вчинення значного правочину. Дана норма має важливе значення в контексті попередження можливих порушень при укладенні значних правочинів.

Попри всю важливість наведених норм, невизначеними у законі залишаються питання, пов'язані із наслідками недодержання вищенаведених правил щодо укладення значних правочинів; випадки, коли значний правочин одночасно є правочином, щодо вчинення якого є заінтересованість; невіршеними залишаються питання, пов'язані із укладенням значних правочинів товариствами, які містять у своєму складі одного акціонера.

Вважаємо, що значний правочин, укладений із порушенням передбачених законом вимог, може бути визнаний судом недійсним за позовом товариства чи акціонера, тобто такий правочин належить до категорії оспорюваних правочинів.

Наведені питання більш детально визначені у законодавстві Російської Федерації. Так, відповідно до ч. 5 ст. 79 Федерального закону «Про акціонерні товариства» від 26 грудня 1995 р. №208 – ФЗ у тому випадку, коли значний правочин одночасно виступає правочином, щодо вчинення якого є заінтересованість, до порядку його укладення застосовуються лише положення щодо порядку укладення правочинів із заінтересованістю.

Якщо акціонерне товариство містить у своєму складі одного акціонера, який водночас здійснює функції одноособового виконавчого органу, то відповідно до ч. 7 ст. 79 даного закону, норми щодо порядку укладення значних правочинів та правочинів, щодо вчинення яких є заінтересованість не застосовуються. Дане правило підтверджується також і судовою практикою. В Інформаційному листі Президії Вищого арбітражного суду Російської Федерації від 13 березня 2001р. № 62 «Огляд практики вирішення спорів, пов'язаних із укладенням господарськими товариствами значних правочинів і правочинів, щодо вчинення яких є заінтересованість» визначено, що якщо акціонерне товариство має у своєму складі єдиного акціонера, то для укладення товариством значного правочину достатньо письмової згоди цього акціонера на його укладення. Закрите акціонерне товариство звернулося в арбітражний суд з позовом про застосування наслідків недійсності кредитного договору, укладеного товариством з акціонерним комерційним банком. Виходячи із суми одержаного за договором кредиту, позивач розцінив цей договір як значний правочин, проте генеральний директор товариства уклав його без належного в такому випадку дозволу. Суд першої інстанції визнав вимоги позивача

правомірними і задовольнив позов. Суд касаційної інстанції рішення скасував і в позові відмовив, оскільки акціонерне товариство позивач має в якості єдиного акціонера іншу юридичну особу, яка письмово дала згоду на одержання кредиту в акціонерному банку – відповідач у справі в сумі і на умовах, передбачених договором між позивачем та відповідачем [4, с.153-154].

Із вищенаведеного можна прийти до висновку, що така категорія як «значний правочин» є новою і малодослідженою для сучасної цивільстики, а тому потребує глибинного вивчення та аналізу. Проте, можна з впевненістю говорити про доцільність перенесення зазначеної процедури схвалення значних правочинів у площину інших господарських товариств, зокрема, товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю.

1. Габов А.В. Проблемы и перспективы правового регулирования сделок юридических лиц, требующих особого (специального) порядка их совершения / А.В. Габов // Журнал российского права. – 2008. – №1. – С.41-51.
2. Андрей Глушецкий. Закон и судебная практика / Глушецкий Андрей // Экономика и жизнь. Сибирь. – №156 от 29.12.2001.
3. Правовое положение акционерных обществ: Учебное пособие / 2003. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.Allpravo.Ru>
4. Корецкий А.Д. Договорное право России. Основы теории и практика реализации / А.Д. Корецкий.– Москва: ИКЦ «МарТ», Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ», 2004. –528 с. (Серия «Юридическое образование»).

Ульянова Г.О.

асистент кафедры права
інтелектуальної власності та
корпоративного права ОНЮА,
кандидат юридичних наук

Органи акціонерного товариства за Законом України «Про акціонерні товариства»

Прийняття закону «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008р. стало довгоочікуваною та важливою подією в сфері регулювання діяльності акціонерних товариств. Закон привернув увагу як практиків, так і теоретиків, про що свідчить велика кількість публікацій у наукових виданнях, в яких увага акцентується як на перевагах Закону, так і неузгодженостях та положеннях, що потребують подальшого